

NOVÉ STRUKTURY ORGÁNŮ VELENÍ V AMERICKÉ ARMÁDĚ

Plukovník Ladislav Soukal

Úvahy amerických vojenských odborníků vycházejí z předpokladu, že složitost soudobého boje a operace, vysoká tempa operací, omezený čas na jejich přípravu a provedení, činnost vojsk na širokých frontách a do velkých hloubek a možnosti rychlého zásahu jaderných zbraní na bojišti, kladou kvalitativně nové požadavky na velení vojskům. Orgány velení musí být schopny v krátkých časových lhůtách získat a zpracovat značný rozsah různorodých informací, rychle reagovat na zásadní změny v bojových situacích podřízených vojsk, přijímat podložená rozhodnutí a vydávat vojskům odpovídající rozkazy a nařízení. Proto se zdůrazňuje požadavek, aby tempo a operativnost práce velitelů a štábů byly v potřebném souladu s tempem a dynamikou bojové činnosti.

Rozbory dosavadních systémů velení a jejich vybavení spojovacími prostředky byly ve velení americké armády podkladem k závěrům o nutnosti radikálně řešit tyto stěžejní otázky. Hlavní nedostatek je v tom, že dosavadní systém velení vojskům nerespektuje základní principy řízení.

Z široké diskuse na stránkách zahraničního vojenského odborného tisku možno usoudit, že **základní principy řízení vojsk spočívají především:**

- ve vysoké operativnosti štábu, založené na schopnosti rychle a včas reagovat na změny v bojových situacích vojsk;

- v racionálním rozdělení a podřízenosti jednotlivých úseků řídicích a zabezpečujících činností štábu;

- ve sladěné úsilí jednotlivých složek štábů a široké pravomoci jejich náčelníků;

- v účelném uskupení a koordinaci stejnorodé řídicí činnosti;

- v jednotném systému organizace a řízení bojového zabezpečení, zejména otázek protivzdušné obrany a ochrany

proti zbraním hromadného ničení v týlových prostorech bojujících svazků a svazů;

- v jednotném systému materiálně technického zabezpečení vojsk.

Konfrontace těchto principů řízení s dosavadní praxí, zejména na cvičeních taktického a operačního charakteru, svědčí o tom, že **metody řídicí činnosti jednotlivých štábů zaostávají za dynamikou bojové činnosti vojsk.** Dosavadní rozdělení práce, především ve štábech armádních sborů a polní armády nerespektuje požadavky potřebné racionalizace; principy stejnorodé činnosti jednotlivých složek a požadovaná operativnost jsou snižovány především nedostatečnou pravomocí jednotlivých náčelníků.

Zkušenosti z dosavadních cvičení ukazují, že rozbujelá struktura a značná roztržitost jednotlivých úseků řídicí činnosti nemůže zabezpečit jednotu soustředěného úsilí orgánů velení. Na velení vojskům má negativní vliv těžkopádnost velitelských stanovišť a nedostatečně sladěné úsilí v otázkách bojového zabezpečení vojsk.

Mnozí američtí vojenští teoretikové mají i vážné výhrady vůči orgánům týlu a materiálně technického zabezpečení zejména z hlediska nedostatečného rozdělení funkčních povinností. Tak např. za ochranu týlového prostoru odpovídá v jednotlivých štábech náčelník operačního oddělení. Útvary a jednotky, které se včleňují k plnění těchto úkolů, jsou však zpravidla podřízeny náčelníku týlu, náčelníku osobního oddělení nebo náčelníku oddělení vojenské a civilní administrace. Opatření protivzdušné obrany a ochrany proti zbraním hromadného ničení řídí náčelník týlu. Z dosavadní struktury vyplývá, že **ve štábech není určen jediný orgán, který odpovídá za plánování, koordinaci a realizaci výše uvedených opatření.** Tím dochází k rozporům mezi jednotlivými složkami štábu v otázkách bojového a týlového zabezpečení, k rozptylo-

vání úsilí, k narušování jednoty velení a k velkým časovým ztrátám při organizaci součinnosti.

Vážné výhrady jsou i vůči dosavadnímu složení polní armády, především 7. americké armády na středoevropském válčišti. Tato armáda má ve své podřízenosti čtyři armádní sbory s celkovým počtem 13 svazků, řadu útvarů jaderného napadení a útvarů druhů vojsk a služeb.

Přesto, že nejsou z oficiálních pramenů žádné zprávy o tom, že by spojenecké velení NATO nebo velení americké armády zamýšlelo zrušit velitelský stupeň armádního sboru, objevují se v americkém vojenském tisku různé návrhy na vytvoření „pohyblivé polní armády“, která by se

skládala z pěti až šesti divizí (zpravidla jednotypového charakteru) a z nezbytného počtu armádních podpůrných útvarů. Zdá se, že tato tendence vyplývá kromě jiného i z provedené reorganizace na stupni svazku, která umožňuje určitou samostatnost vedení bojové činnosti.

Navrhované složení polní armády předpokládá zrušení stupně armádního sboru, snížení počtu divizí i celkového množství posilových útvarů a jednotek v polní armádě. V diskusních návrzích se zdůrazňuje, že reorganizace značně přispěje k zjednodušení velení, spojení a materiálně technického zabezpečení a k posílení operační samostatnosti polní armády.

NAVRHOVANÁ STRUKTURA ORGÁNŮ VELENÍ

Na základě široce rozvinuté vědecko-výzkumné práce, která se zvláště intenzivně rozvíjela v poslední době, byla vypracována nová struktura orgánů velení. Její koncepční řešení vychází z požadavku potřebné racionalizace řídicí činnosti, založené na soustředění různorodých úkolů a pracovních procesů u pokud možno nejmenšího počtu oddělení štábu. Takto chápaná centralizace řídicí činnosti musí proto odpovídat obsahovému charakteru jednotlivých úkolů a pozitivně ovlivňovat jejich pružnou realizaci. V návrhu se vychází z toho, že vysoké tempo bojové činnosti vyžaduje od štábu maximálně zkrátit čas na získání, soustředění, zpracování a předání nutných údajů, zejména údajů, potřebných pro rozhodnutí velitele a týkajících se jaderných zbraní. Rychlost a efektivnost práce štábů je proto rozhodujícím způsobem podmíněna jejich organizací, správným rozdělením funkčních povinností v hlavních oblastech řídicí činnosti, výkonnými metodami práce, jakož i širokým využitím prostředků automatizace pro soustřeďování, zpracování a vysílání informací. Proto se v navrhované struktuře zvyrazňuje požadavek účelně rozmístit důstojníky štábu a lépe rozdělit jejich funkční povinnosti. Tím se má přispět k včasné přípravě sladěných údajů, zabezpečujících rychlé vypracování rozhodnutí, a tím i efektivnější využití sil a prostředků v boji a operaci.

Závažný požadavek při realizaci nové struktury orgánů velení je nutnost podstatně zmenšit vliv a úlohu subjektivních závěrů, na jejichž základě se velitel rozhoduje. To vyžaduje nové metody práce

štábů, vycházející z automatizovaného systému velení vojskům.

Kritické vyhodnocení praxe a provedený výzkum ukazují, že činnost jednotlivých štábů je ve své podstatě soustředěna na splnění dvou hlavních úkolů:

1. **operačního úkolu** — činnost k bezprostřednímu splnění bojových úkolů;

2. **administrativně týlového zabezpečení** — zásobování a doplňování vojsk, opravy, udržování a doplňování bojové techniky a materiálu apod.

V souladu s těmito teoretickými požadavky, byla vypracována jedna z variant možné struktury orgánů velení (příloha 1), která podle názorů některých amerických vojenských odborníků odpovídá současným požadavkům.

Podstata navrhované organizační struktury štábu spočívá především v tom, že velitelům a štábům budou v řídicí činnosti vytvořeny podmínky (zeměna časové) k organizaci boje a operace a velení vojskům, a že budou osvobozeni od řešení druhořadých úkolů. V důsledku toho se navrhuje změnit systém podřízenosti některých funkcí a týlových útvarů a jednotek. Určitou předností navrhovaného systému velení je i možnost jeho uplatnění na jednotlivých stupních velení (polní armáda, armádní sbor, divize) s minimálním rozsahem modifikace.

Vytvoření dvou hlavních skupin ve štábu — operační skupiny a skupiny administrativně týlového zabezpečení — a sloučení důstojníků, plnicích stejnorodé funkce, v jednu zásadní pracovní a řídicí skupinu, má být rozhodující předpoklad k odstranění paralelnosti, k zvýšení zod-

povědnosti a pravomoci a k dosažení potřebné operativnosti celého štábu. Navrhovaná struktura má současně umožnit pružné vytváření středisek pro řízení bojové činnosti a středisek administrativně týlového zabezpečení.

Hlubší studium navrhované organizace ukazuje, že veškerá činnost štábu, spojená s plněním úkolů operačního charakteru se soustřeďuje v operační skupině, která bude složena z těchto oddělení: zpravodajského, operačního a bojové přípravy, dělostřeleckého, spojovacího, PVO, ženíjního, vojskového letectva apod. Náčelník operační skupiny řídí podřízená oddělení a přidělené důstojníky - specialisty a odpovídá za koordinaci činnosti, která vyžaduje účast obou skupin štábu. Náčelník operační skupiny má být vybaven pravomocí vydávat podřízeným vojskům doplňující rozkazy a nařízení ke splnění úkolů uložených velitelem; má se i samostatně rozhodovat, jestliže bude k tomu zplnomocněn velitelem.

Řízení činnosti týlových orgánů a útvarů, orgánů vojenské a občanské administrace, organizace PVO a ochrany proti ZHN týlových prostorů bude povinností náčelníka administrativně týlové skupiny.

Kritický pohled na navrhovanou organizační strukturu orgánů velení ukazuje, že **všeobecná a speciální část štábu nedozná ve své podstatě výrazných změn.** Tradiční samostatnost všeobecné (operační) části štábu se pravděpodobně i nadále udrží. Zvýší se pouze její samostatnost v plnění úkolů operačního (bojového) charakteru a může dojít i k určitému sjednocení úsilí v řídicí činnosti.

Značná centralizace otázek materiálně technického zabezpečení ve skupině administrativně týlového zabezpečení pravděpodobně neodstraní dosavadní těžkopádnost a nízkou mobilitu těchto orgánů ani při uplatnění automatizovaného systému velení, jehož širší zavedení se nepředpokládá dříve než v roce 1970. Konceptní řešení těchto otázek v některých jiných moderních armádách (i když zatím pouze v teoretické oblasti) směřuje k vytvoření třech zásadních skupin štábu: operační, materiální a technické.

Určitou pozornost v navrhované struk-

tuře orgánů velení zasluhuje využití **dosavadních velitelů (náčelníků) druhů vojsk a důstojníků - specialistů.** V dosud platné organizaci byli tito důstojníci i se svými složkami podřízeni zpravidla velitelům nebo náčelníkovi štábu a ne náčelníkům oddělení operační skupiny a skupin administrativně týlového zabezpečení, kteří řídí a koordinují jejich činnost a využívají jejich návrhů při přípravě rozhodnutí velitele. Tato situace má za následek značné roztržičství úsilí štábu.

V souvislosti se stále širším zaváděním nových prostředků ozbrojeného zápasu do výzbroje armád bude nutné vzrůstat i množství speciálních druhů vojsk. Nemůže být proto ani účelné, aby náčelníci těchto oddělení a druhů vojsk měli plnou samostatnost ve své činnosti. Proto se v navrhované organizační struktuře štábů doporučuje, aby **tito velitelé, náčelníci a důstojníci - specialisté byli začleněni do těch oddělení, kde mohou být plně uplatněny jejich odborné znalosti ve velení vojskům jako celku.** Tento princip jejich využití má zabezpečit potřebnou jednotu soustředěného úsilí v řídicí činnosti štábů. Velitel má mít v přímé podřízenosti pouze ty důstojníky - specialisty, s kterými bude v soustavném styku. Velitelé útvarů druhů vojsk a speciálních zbraní (raketových) nebudou začleněni do štábu, ale mají být podřízeni příslušným náčelníkům nebo důstojníkům specialistům v operační skupině. **Důstojníci chemického, ženíjního a spojovacího vojska mají se ve štábu podílet na řešení operačních (bojových) úkolů, a kromě toho plnit své povinnosti při řešení otázek materiálně technického zabezpečení. Proto budou zařazeni jak v operační skupině, tak i ve skupině administrativně týlového zabezpečení.**

Tento návrh má ve svém jádru některé pozitivní stránky a jeho realizace může přispět k větší akceschopnosti a operativnosti štábů a k dosažení jednoty soustředěného úsilí ve velení vojskům. Jeho uskutečnění je však otázkou delšího časového období a vypracovávání kvalitativně nových metod štábní práce, vycházejících z uplatnění automatizovaného systému velení.

NOVÉ POJETÍ STŘEDISEK VELENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI

V posledním období americká armáda na cvičeních prakticky vyzkoušela různé modely středisek velení, která měla zabezpečovat efektivnost velení bojové činnosti.

Z počátku se vytvářela v divizních a armádních sborech střediska koordinace palebné podpory, která slaďovala bojovou činnost podpůrných palebných prostředků.

SCHÉMA NAVRHOVANÉ ORGANIZACE ŠTÁBU POLNÍ ARMÁDY, ARMÁDNÍHO SBORU A DIVIZE

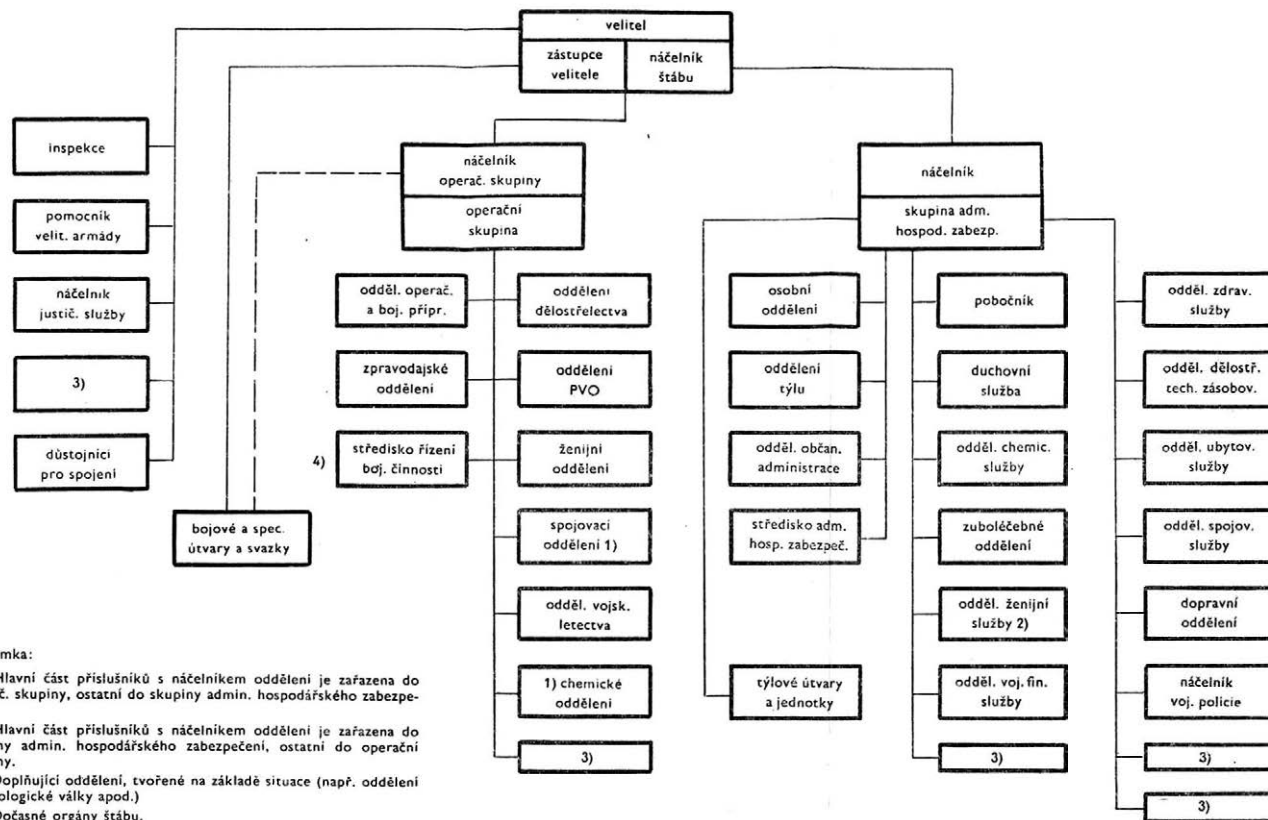
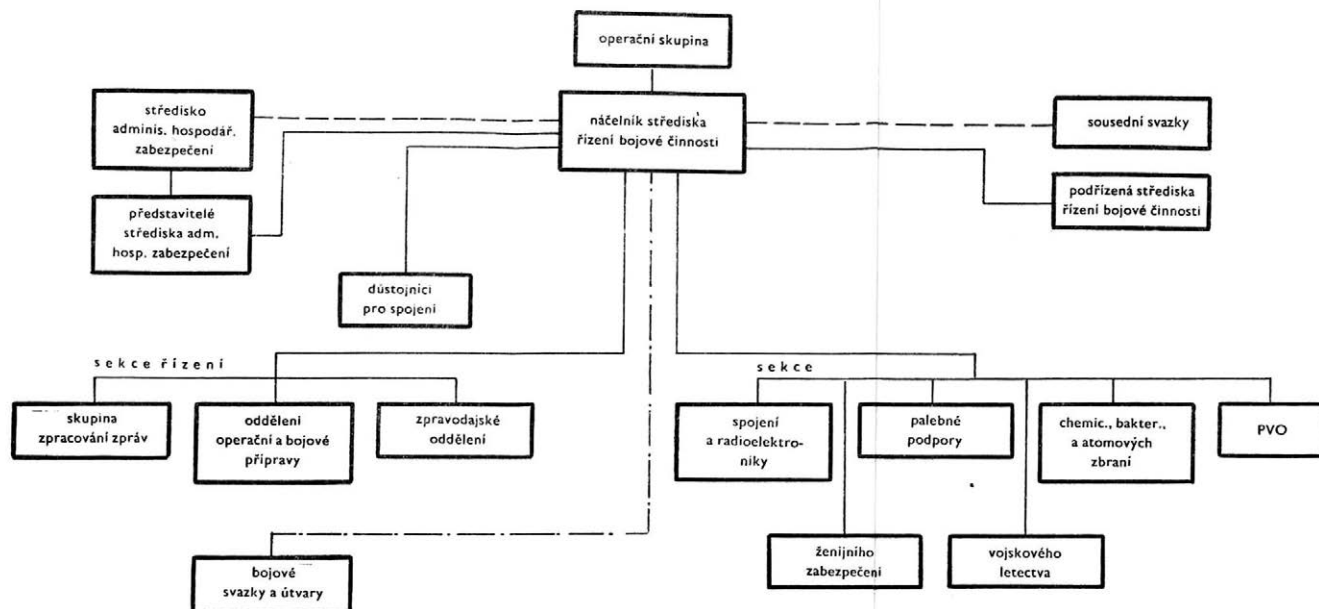

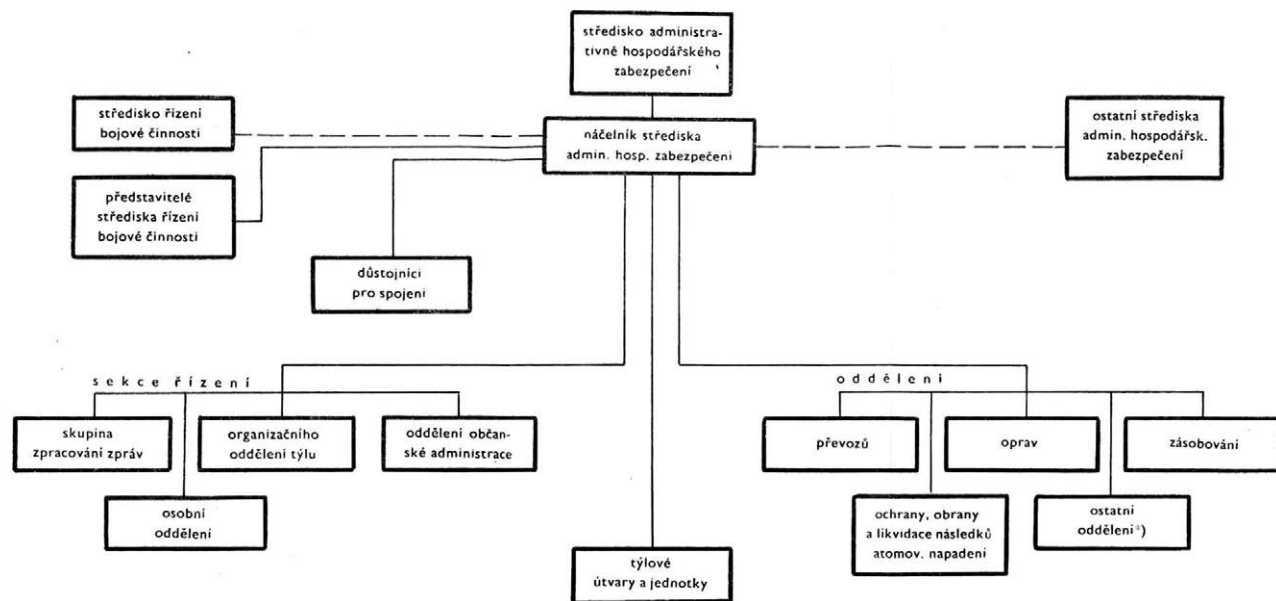
SCHÉMA ORGANIZACE STŘEDISKA ŘÍZENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI POLNÍ ARMÁDY (ARMÁDNÍHO SBORU, DIVIZE)

Legenda:

- přímá podřízenost
- - - přímá podřízenost v některých případech
- - - - - součinnost

**SCHEMA ORGANIZACE STŘEDISKA ADMINISTRATIVNĚ HOSPODÁŘSKÉHO ODDĚLENÍ POLNÍ ARMÁDY
(ARMÁDNÍHO SBORU, DIVIZE)**

Legenda:

————— přímá podřízenost
 - - - - - součinnost
 *) tvoří se podle potřeby

Později bylo na stupni armádního sboru vyzkoušeno středisko taktické podpory a na stupni polní armády — armádní operační středisko, která měla zlepšit velení a součinnost v průběhu boje a operace. Avšak ani tato střediska nezabezpečovala pružnost velení a součinnosti, narušovala otázky podřízenosti a neumožňovala účinné sjednocení úsilí a kontrolu. Byla proto přijata opatření k dalšímu zkoumání této otázky.

Na základě provedeného výzkumu bylo v roce 1959 přijato řešení, aby na období boje a operace byla na stupni polní armády a armádního sboru vytvářena taktická operační střediska (TOC - Tactical Operations Center). V dalším období se tato střediska nazývala „střediska řízení bojové činnosti“ (příloha 2).

Souběžně se zkoumáním otázek velení vojskům probíhal i výzkum s cílem zdokonalit systém velení týlu. Na základě vypracovaných návrhů byla proto na cvičeních posledního období vytvářena střediska administrativně týlového zabezpečení (příloha 3). Hlavním obsahem jejich činnosti bylo řízení, kontrola a koordinace činnosti týlových orgánů a útvarů v materiálně technickém zabezpečení vojsk.

Zkušenosti provedených cvičení ukazují, že „střediska řízení bojové činnosti“ a „střediska administrativně týlového zabezpečení“ byla vytvářena pouze na období boje a to na stupni polní armády,

armádního sboru a divize a jsou proto v rámci celkového systému velení považována za dočasné orgány.

Otázky vzájemné součinnosti a koordinace byly řešeny vysláním představitelů, kteří současně plnili úlohu kvalifikovaných konsultantů v otázkách operačních a v otázkách materiálně technického zabezpečení.

Představitelé ze střediska řízení bojové činnosti, kteří byli vysláni do střediska administrativně týlového zabezpečení, tvořili současně jádro záložního střediska řízení bojové činnosti. Proto tyto důstojníci měli dostačující informace o průběhu bojové činnosti na frontě a v případě vyřazení hlavního střediska řízení bojové činnosti mohli převzít velení.

V americkém vojenském tisku se zdůrazňuje, že vytvoření těchto středisek na období boje a operace je východiskem z dosavadní „krize“ systému velení, a že již v současné době při plném využití zavedených technických prostředků velení mohou tato střediska splnit svoji úlohu. Daleko reálnější se však zdají některé názory, které jejich realizaci spojují s předpokládaným zavedením automatizovaného systému velení. Přesto však tyto snahy nelze nechat bez povšimnutí, protože analogie jejich uplatnění při určité modifikaci vzbuzuje zájem vojenských odborníků v jiných kapitalistických armádách.

ROZMÍSTĚNÍ A USKUPENÍ ORGÁNŮ VELENÍ

V dosavadním pojetí systému velení a spojení se u skupiny armád pro velení vojskům vytváří hlavní a předsunuté stanoviště. Předsunuté velitelské stanoviště se zpravidla rozmísťuje ve vzdálenostech 60 — 70 km (60 — 90 km)* a hlavní ve vzdálenostech 120 — 140 km (150 až 180 km) od předního okraje vlastních vojsk.

U polní armády, armádního sboru a divize se zřizuje předsunuté, hlavní a týlové velitelské stanoviště.

Předsunuté velitelské stanoviště polní armády se zpravidla rozmísťuje ve vzdálenosti 40 — 60 km (60 — 80 km), hlavní ve vzdálenosti 70 — 90 km (80 — 100 km) a týlové ve vzdálenosti 100 — 120 km i více od předního okraje vlastních vojsk. Přitom tyto normy jsou pouze orientační. Studium provedených cvičení a ma-

névrů, zejména při vedení mobilní obrany v počátečním období války nasvědčuje tomu, že velitelská stanoviště se mohou rozvíjet v daleko větší vzdálenosti.

Předsunuté velitelské stanoviště se rozvíjí dočasně, jestliže to vyžaduje situace, zpravidla s cílem přiblížit velení k vojskům v kritických údobích operace (zasazování druhých sledů, při protiúderu apod.).

Hlavní velitelské stanoviště je hlavní místo, z něhož velitel řídí bojovou činnost prostřednictvím jemu podřízených orgánů velení.

Kromě toho pro případ zničení hlavního velitelského stanoviště se vytvářelo záložní velitelské stanoviště.

Vzhledem k tomu, že hlavní a týlová stanoviště jsou značně rozsáhlá a málo pohyblivá, předpokládá se, že na stupni skupina armád a polní armáda by se přemísťovala jednou za dva až tři dny

* Údaje v závorkách platí pro obrannou operaci.

na vzdálenost do 150 km od dřívějšího prostoru rozmístění. **Předsunutá velitelská stanoviště** na těchto stupních se předpokládá **přemísťovat jednou, výjimečně dvakrát za 24 hodin bojové činnosti vojsk.**

Značné počty osob, vysoká koncentrace štábních autobusů a jiných dopravních prostředků má za následek nedostačnou mobilnost štábů. Místa rozmístění štábů mohou být poměrně snadno zjišťována průzkumem protivníka a tím hrozí i nebezpečí vyřazení z boje. Požadavek kompaktního rozmístění štábů jako předpoklad jejich akceschopnosti a operativnosti představuje z hlediska charakteru soudobého boje značné nebezpečí, protože jediný jaderný úder může vyřadit všechny orgány daného stupně velení.

Proto se v budoucnu počítá s širokým využitím unifikovaných zařízení, dopravních a technických prostředků, které by umožnily podstatně snížit početní stavy štábů a přitom zvýšily efektivnost jejich činnosti. Hlavním prostředkem velení vojskům se proto mají stát elektronické počítačové stroje.

Značné těžkosti představuje současná praxe při rozmísťování štábů. Navrhuje se proto **dělit štáb na malé operační skupinky, které by se rozmísťovaly na vzdálenost 5 — 8 km jedna od druhé a byly by složeny ze štábních pracovníků se stejnou funkcí a povinností a pracovní náplní.** Návrh je motivován tím, že vytváření malých skupin a jejich účelné rozmístění v terénu by se vzhledem k jejich malým početním stavům a počtům vozidel neodlišovalo od velitelských stanovišť brigád a praporů. Tento způsob rozmístění štábů by nepříteli ztěžoval

odhalit systém velení. Kromě toho jedním jaderným úderem malé a střední ráže mohla by být vyřazena nebo zničena pouze jedna skupina štábu. V budoucnu se uvažuje o možnosti vytvořit na stupni polní armády, armádního sboru a divize „létající“ velitelské stanoviště s širokým využitím vrtulníků a výkonných spojovacích prostředků.

Při zkoumání a ověřování otázek spolehlivosti a nepřetržitosti velení se věnuje značná pozornost **úloze záložních velitelských stanovišť**, jejichž vytváření při současně organizaci struktury štábů představuje značné těžkosti. Proto se na prováděných cvičeních jako záložní velitelské stanoviště využívá velitelského stanoviště podřízeného stupně velení. Přitom existují i jiné varianty možného řešení. V pěší divizi se například navrhuje využít jako záložní velitelské stanoviště štábu dělostřelectva. Na stupni polní armády se doporučuje využít pro záložní velitelské stanoviště středisko administrativně týlového zabezpečení.

V souvislosti s předpokládaným zavedením automatizovaného systému velení vojskům vznikají i rozdílné názory na **úlohu předsunutého velitelského stanoviště.** Názor, že i v podmínkách automatizace velení bude třeba vytvářet předsunutá velitelská stanoviště s cílem bezprostředního řízení bojové činnosti, je v příkrém protikladu s jiným stanoviskem, které vychází z předpokladu, že **budoucí prostředky velení a spojení (elektronické počítačové stroje, televize, rádio, elektronkové obrazovky apod.) umožní, aby byl ve štábu vytvořen plný obraz bojové situace, čímž předsunuté velitelské stanoviště ztratí právo na svou existenci.**

Krátký přehled navrhovaných systémů a struktur orgánů velení pouze zčásti dokumentuje, s jakým všestranným úsilím se v americké armádě vytvářejí a zdokonalují nové struktury velení. Současně ukazuje na značnou složitost tohoto důležitého a aktuálního problému. Naznačuje rovněž i určitou pravděpodobnost vývojových tendencí, jejichž realizace není v oblasti utopie, ale je otázkou několika příštích let. Tempo současného technického vývoje tomu plně nasvědčuje.